

Rhaglen Mesur Plant Cymru 2021 - 2022

Datganiad ansawdd data

Crynodeb

Mae'r datganiad ansawdd data hwn yn ymwneud â gwybodaeth a ryddhawyd gan Rhaglen Mesur Plant Cymru (RhMP) yn 2023, gan gynnwys rhyddhau adroddiad 2021/22. Cynlluniwyd y safonau er mwyn diffinio trefniadau y gallai cyrff cyhoeddus eu mabwysiadu i ysgogi gwelliant yn ansawdd eu data, gan feithrin hyder yn y data a ddefnyddir gan bob corff a phartneriaeth sector cyhoeddus. Er i'r Comisiwn Archwilio gau yn 2015, mae'r safonau'n dal i gael eu defnyddio gan lawer o gyrff y sector cyhoeddus. Mae seithfed safon ar hygyrchedd hefyd wedi'i chynnwys yn y datganiad hwn.

Y Comisiwn Archwilio "Safonau ar gyfer data o ansawdd gwell" 2007

- **Perthnasedd** - dylai'r data a gesglir fod yn berthnasol at y dibenion y maent yn cael eu defnyddio. Mae hyn yn golygu adolygiadau cyfnodol o ofynion i adlewyrchu anghenion sy'n newid.
- **Cywirdeb** – dylai'r data fod yn ddigon cywir at y diben a fwriadwyd. Mae cywirdeb yn fwyaf tebygol o gael ei sicrhau os caiff data eu casglu mor agos at y pwynt gweithgaredd â phosibl. Dylid casglu data unwaith yn unig, er y gallai fod â sawl defnydd (gweler yr adran isod). Rhaid cydbwysu pwysigrwydd y defnydd ar gyfer y data â chostau ac ymdrech casglu. Lle mae'n rhaid cyfaddawdu ar gywirdeb, dylai'r cyfyngiadau sy'n deillio o'r data fod yn glir.
- **Cyflawnrwydd** – dylai gofynion data gael eu nodi'n glir yn seiliedig ar anghenion gwybodaeth y corff a phrosesau casglu data sy'n cyfateb i'r gofynion hyn. Monitro cofnodion coll, anghyflawn, neu annyls yn rhoi syniad o ansawdd data a gall hefyd dynnu sylw at broblemau wrth gofnodi eitemau data penodol.
- **Dilysrwydd** – dylid cofnodi data yn unol â gofynion perthnasol, gan gynnwys cymhwyso unrhyw reolau neu ddiffiniadau yn gywir. Pan ddefnyddir data dirprwyol i wneud iawn am absenoldeb data gwirioneddol, rhaid i sefydliadau ystyried pa mor dda y mae'r data hyn yn gallu bodloni'r diben a fwriadwyd.
- **Amseroldeb** – dylid casglu data cyn gynted â phosibl ar ôl y digwyddiad neu'r gweithgaredd a rhaid iddynt fod ar gael at y defnydd a fwriadwyd o fewn cyfnod amser rhesymol.
- **Dibynadwyedd** – dylai data adlewyrchu prosesau casglu data sefydlog a chysylltu ar draws pwyntiau casglu a thros amser. Dylai defnyddwyr y data fod yn hyderus

bod gwelliannau'n adlewyrchu newidiadau go iawn yn hytrach nag amrywiadau mewn dulliau neu ffyrdd o gasglu data.

Cefndir a phwrpas

Sefydlwyd Rhaglen Mesur Plant Cymru (RhMP) gan statud Llywodraeth Cymru yn 2011 a rhyddhawyd yr adroddiad blynyddol cyntaf yn 2013. Mae'r rheoliadau'n caniatáu i wybodaeth gael ei chasglu i lywio rhaglen flynyddol lle mae plant ym mlwyddyn derbyn a blwyddyn 4 yn cael eu pwysu a'u mesur mewn ysgolion. Ar hyn o bryd dim ond yn y flwyddyn Derbyn y cynhelir hyn.

Effaith pandemig COVID-19

Effeithiwyd yn ddifrifol ar adrodd ar y Rhaglen Mesur Plant oherwydd pandemig COVID-19, fel y nodwyd ar gyfer adroddiad 2020/21, gyda data ar gael ar gyfer dau ranbarth Bwrdd Iechyd yn unig: Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe a Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan. Mae casglu data wedi gwella ar gyfer adroddiad 2021/22, fodd bynnag, roedd effaith y pandemig yn dal yn amlwg gyda chyfranogiad is mewn rhai ranbarthau a dim data ar gael ar gyfer Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. O ganlyniad, mae ffigurau cenedlaethol o 2021/22 yn anghydnaws â blynyddoedd blaenorol, gan arwain at hepgor tueddiadau 5 mlynedd o'r dadansoddiad.

Yn ogystal, yn hanesyddol gofynnir i arweinwyr Byrddau Iechyd Lleol roi sicrwydd i'r Rhaglen Mesur Plant ynghylch hyfforddi aelodau'r tîm, cadw at y safonau a'r canllawiau, a graddnodi offer. Ni ofynnwyd i arweinwyr y Bwrdd Iechyd ddarparu hyn yn ystod cyfnod y pandemig.

Datganiad ansawdd data

Perthnasedd – er bod plant oedran ysgol wedi cael eu pwysu a'u mesur yn yr oedran hwn ers blynyddoedd lawer, ers 2011 mae'r data hyn hefyd wedi'u defnyddio i lywio'r RhMP. Cofnodir data ar fodiwl RhMP penodol o fewn y Gronfa Ddata Genedlaethol ar Iechyd Plant Cymunedol (NCCHD) ym mhob Bwrdd Iechyd.

Mae ystadegau ac adroddiad swyddogol y RhMP yn cael eu rhyddhau yng ngwanwyn y flwyddyn galendr ar ôl diwedd blwyddyn ysgol wedi'i chwblhau. Felly yn 2023 roedd yr adroddiad blynyddol yn ymwneud â mesuriadau a gasglwyd yn y flwyddyn Derbyn mewn ysgolion yn ystod 2021/22. Mae'r adroddiad yn cynnwys mesuriadau a gymerwyd o blant rhwng 4 a 5 oed, sy'n mynychu ysgolion prif ffrwd yng Nghymru, a chyda chod post preswyl yng Nghymru.

Gall data mynychder categorïau BMI gael eu harchwilio yn ôl bwrdd iechyd ac awdurdod lleol. Mae data hefyd yn cael eu dadansoddi yn ôl rhywedd ac

amddifadedd. Mae data ar niferoedd bach yn cael eu hatal er mwyn osgoi adnabod unigolion, yn unol ag arferion da llywodraethu gwybodaeth.

Cywirdeb – caiff mesuriadau eu gwneud mewn ffordd safonol gan aelodau tîm iechyd ysgolion hyfforddedig ledled Cymru. Mae pecyn hyfforddi ar-lein a chlip fideo i alluogi safoni'r broses fesur. Nid yw cofnodion o godau ysgol anhysbys wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad. Bob blwyddyn mae'r holl gofnodion, gan gynnwys cofnodion o flynyddoedd blaenorol, yn cael eu dadansoddi o'r ffynhonnell gan ddefnyddio piblinell ddadansoddol atgynyrchadwy.

Pan gofnodir mwy nag un casgliad o fesuriadau ar y gronfa ddata ar gyfer un plentyn, dim ond y mesuriadau diweddaraf sydd wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad. Caiff cofnodion eu cynnwys yn y rhaglen os ydynt yn bodloni'r holl feini prawf canlynol:

- Gellir pennu lleoliad y breswylfa
- Mae'r plentyn yn byw yng Nghymru
- Lleolir yr ysgol yng Nghymru
- Cafodd y plentyn ei eni yn ystod y cyfnod amser a oedd yn berthnasol ar gyfer yr adroddiad.
- Mae rhywedd y plentyn yn cael ei gofnodi (at ddibenion y RhMP mae rhywedd yn categori deuaidd, bachgen neu ferch).

Caiff cofnodion cymwys eu cynnwys yn y nifer a fesurir, os ydynt yn bodloni'r holl feini prawf canlynol:

- Cwblheir yr holl feysydd data gofynnol
- Cofnodir y mesuriad uchder ac nid yw'n fesuriad annhebygol.
- Cofnodir y mesuriad pwysau ac nid yw'n fesuriad annhebygol.
- Ni thynnwyd caniatâd yn ôl
- Casglwyd y mesuriad yn ystod y flwyddyn academiaidd berthnasol.

Cyflawnrwydd – Cofnodir cyfranogiad ar lefel bwrdd iechyd ac awdurdod lleol i sicrhau bod y ddarpariaeth o fewn lefelau derbyniol. Oherwydd amhariadau gweddilliol a achoswyd gan pandemig COVID-19 ni chasglwyd data ar draws Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg. Roedd lefelau data cyfranogiad hefyd yn is na lefelau cyn y pandemig mewn sawl ardal Awdurdod Lleol. Mae'r lefelau cyfranogiad ardal benodol ar gael o'r tablau data cyfranogiad ac fe'u trafodir hefyd yn yr adroddiad.

Ar gyfer adroddiad 2021/22 rydym hefyd wedi cynnal peilot data lefel Clwstwr Gofal Sylfaenol. Ar gyfer y Clystyrau Gofal Sylfaenol unigol, ni adroddwyd data clwstwr unigol os oedd y cyfranogiad yn is na 70%. Roedd rhieni/gofalwyr 191 o'r plant wedi eu hoptio allan o'r rhaglen fesur ar gyfer adroddiad eleni. Mae gwybodaeth optio allan ar lefel Bwrdd Iechyd ar gael o'r tabl data cyfranogiad ac fe'i trafodir yn yr adroddiad.

Dilysrwydd – mae'r Rhaglen Mesur Plant yn seiliedig ar statud sy'n gosod rheoliadau ar gyfer casglu, coladu a dadansoddi. Caiff y rhain eu dosbarthu i'r Byrddau Iechyd yng Nghymru gan y RhMP ar ffurf Safonau a Chanllawiau'r Rhaglen Mesur Plant. Archwiliwyd pa mor gynrychioliadol yw data 2021/22 gan dîm gwyddor data Iechyd Cyhoeddus Cymru. Daeth yr archwiliad i'r casgliad ei bod yn rhesymol defnyddio'r canlyniadau crai heb eu newid. Rhoddir y fethodoleg ar gyfer yr archwiliad hwn yn adran Atodiad yr adroddiad.

Amseroldeb – cymerir y mesuriadau ar unrhyw adeg yn ystod y flwyddyn ysgol (2021/22). Yna caiff y data hyn eu cofnodi ar y Gronfa Ddata Genedlaethol ar Iechyd Plant Cymunedol cyn diwedd mis Medi. Fodd bynnag, ar gyfer data 2021/22, estynnwyd y dyddiad cau ar gyfer cofnodi cronfa ddata i ddiwedd mis Hydref 2022. Roedd hyn ar gais timau'r Bwrdd Iechyd oherwydd ôl-groniadau cysylltiedig ag effaith pandemig gweddilliol.

Defnyddiwyd dyddiad geni a dyddiad mesur pob plentyn i gyfrifo ei BMI yn gywir. Caiff y mesuriadau eu derbyn wrth eu lawrlwytho, a chafodd y data eu glanhau a'u dadansoddi rhwng Tachwedd 2022 a Mawrth 2023. Paratowyd y data i'w cyhoeddi yn ystod Ebrill a Mai 2023, a rhag-gyhoeddwyd dyddiad cyhoeddi ystadegau swyddogol ar gyfer 23 Mai 2023.

Dibynadwyedd – mae'r data a ddefnyddir i lywio datganiad blynyddol y Rhaglen Mesur Plant yn sgil-gynnyrch gwyliadwriaeth o'r data a gasglwyd o fesuriadau plant a gymerwyd ledled Cymru yn y grŵp oedran hwn. Mae'r mesuriadau yn cael eu cymryd gan staff sydd wedi'u hyfforddi i gymryd y mesuriadau mewn ffordd safonol, gan ddefnyddio offer sy'n cael ei raddnodi bob blwyddyn. Derbyniwyd y data gan Iechyd a Gofal Digidol Cymru (DHCW) ar ffurf lawrlwythiad. Yna cafodd y data hyn eu prosesu gan ddadansoddwyr arsyllfa yng nghyfarwyddiaeth Data, Gwybodaeth ac Ymchwil Iechyd Cyhoeddus Cymru, a chynhaliwyd gwiriadau ansawdd.

Hygyrchedd – mae'r data ar gael drwy wefan yn Gymraeg ac yn Saesneg. Darperir data ar ffurf taenlenni, gydag adroddiad cysylltiedig. Cyhoeddir sylwebaeth naill ai ar ffurf PDF, neu fel testun gwe.

Ar gyfer adroddiad 2021/22, bu rhaglen waith i wella hygyrchedd ar draws cynhyrchion data'r Rhaglen Mesur Plant, gan gynnwys testun y wefan, tablau data

a'r adroddiad. Fodd bynnag, cydnabyddir y bydd angen gwneud cynnydd pellach i wella hygyrchedd a bydd hyn yn parhau fel proses ailadroddus ar gyfer adroddiadau yn y dyfodol. Ni fydd yr holl ddata/gwybodaeth yn hygyrch i bobl ag anabledd gweledol. Ni ddarperir y dadansoddiad na'r adroddiad mewn ieithoedd ar wahân i'r Gymraeg a'r Saesneg. Fodd bynnag, mae gwybodaeth i rieni ar y rhaglen ei hun ar gael mewn chwe iaith gymunedol ac mewn fformat hawdd ei deall.